

EEN VERRE PLEK VLAKBIJ

Hayley Long

Harper Collins

(door Magda Vanopdenbosch)

OVER DE AUTEUR

Hayley Long, 1971, Brits jeugdauteur, studeert Engels aan de Aberystwyth University. Schrijft zowel fictie als non-fictie boeken, waaronder *Het ultieme meisjesboek*, over puberteit. Kreeg al enkele literaire prijzen. Haar boeken laten zich omschrijven als 'met een lach en een traan'. Leuk weetje: she likes biscuits.

1. VERHAAL

In het kort

Wanneer de dertienjarige Griff met zijn ouders en broer Dylan terugkeren van een mooie vakantie krijgen ze een dodelijk ongeval. Griffs ouders, die lesgeven in München, Barcelona, Shangai en New-York, sterven. Dylan heeft enkel een kleine schram en figureert verder als engel. Het boek verhaalt de moeilijke rouwperiode van Griff, eerst in Brooklyn, tenslotte in Aberystwyth in Wales waar hij een thuis vindt bij een tante. Het verhaal kent een onverwachte wending wanneer blijkt dat Dylan, de troostende Angelo, ook omkwam bij het ongeval. Naarmate de tijd verglijdt en het beter gaat met Griff verdwijnt Dylan meer en meer in de nevelen tot hij uiteindelijk "een laatste keer omkeek naar Griff" (p.281). Zo sluit Griff het boek hoopvol af.

Tips voor gesprek

- Je kan de bespreking starten met de tune van 'The Nearest Faraway Place' van The Beach Boys.
- Een verre plek vlakbij is een ontroerend boek. Je kan vragen een score op 10 te geven voor de graad van ontroering. Hoe bereikt Hayley Long deze emotie? Door Griffs karaktertekening, weliswaar indirect: ontzettend eenzaam maar geleidelijk aan ontgoochend? Door de engel Dylan?
- Is het boek realistisch? Herkenbaar?
- Is er nood aan dergelijke verhalen?

Personages

Griff en Dylan zijn de twee hoofdpersonages.

- Dylan: Griffs broer, genoemd naar de dichter Dylan Thomas. Hij sterft ook bij het ongeval, wat echter niet verteld wordt in het begin van het verhaal. Hij treedt op als beschermengel, als steun en troost voor zijn broer Griff met wie hij een "kosmische band" heeft.
- Griff: de enige overlevende van een gelukkig gezin. Probeert met vallen en opstaan terug wat plezier te vinden. Wordt eerst opgevangen door Blessing in Brooklyn, nadien verhuist hij definitief naar Wales, bij een tante. Na een heel moeilijke aanpassing slaagt hij er toch in zich thuis te voelen, zodat hij in de slotfase Dylan kan loslaten. Vanaf hier kan hij alleen verder. Moedig!

Tips voor gesprek

Je kan proberen de psychologische ontwikkeling van Griff samen te vatten aan de hand van een aantal zinnen.

- Wanneer gaat het beter met Griff? Hoe merk je dat?

Bijpersonages

- Blessing: schooldirecteur in Amerika die Griff als eerste opvangt. Heeft een hond en een platencollectie die belangrijk worden voor Griff. Blessing is een 'gezegende' dame.
- Hari: vriendin in Wales aan wie Griff als eerste zijn verschrikkelijke ervaring vertelt.
- Powell: de bejaarde eenzame man die Griff elke woensdag opzoekt. Powell is belangrijk in Griffs herstel:
 - o door zijn platencollectie: met dezelfde nummers als Blessing.
 - o door zijn gelijkaardig verhaal: hij kwam als Poolse vluchtelingenjongen in Wales terecht tijdens W.O. 2.

Structuur: knappe opbouw

Hoofdstuk 0 (p.9) opent met een mysterieuze zin en eindigt met "En toen, op een dag, veranderde alles." (p.9). De spanning is gezet. Nadien ontrolt het verhaal zich tussen de hoofdstukken "Niet hier en niet daar" en "Altijd daar en hier", een woordspeling om Griffs zoektocht naar een nieuwe thuis te verwoorden.

Hoofdverhaallijn is Griffs rouwverwerking mét de verrassende plotwending op pagina 233.

Tweede verhaallijn is Dylans kindertijd verteld via een aantal flash-backs die verpakt zijn als "een verre plek vlakbij". Hoofdthema hier is de vriendschap met de Duitse Matilda die Dylan leerde kennen in München en die overal waar het gezin woont, opduikt. Op het einde bezoekt Matilda Griff in Wales. Zo komen beide verhaallijnen mooi samen.

Tips voor gesprek

- Zit het boek goed in elkaar? Origineel?
- Welke stukken zijn sterk? Je kan met de jongeren het boek overlopen en een constructietekening maken met de opvallendste keerpunten. Hierin kan je de psychologische ontwikkeling van Griff verwerken in een stijgende lijn. Ook de opvallende vormgeving kan je hierin verwerken.
- Past Dylans verhaal over de vriendschap met Matilda in het boek? Wat zou de functie zijn? (een tegengewicht voor het zware thema).
- Waren de jongeren verrast door de onverwachte plotwending? Of voelden ze van bij het begin iets ongerijmds aan Dylan? Regelmatig licht Long een tipje van de sluier op. "Hij drinkt zijn thee niet op, dat is onzin." (p.104), "We waren een miljoen km van elkaar weg." (p.108), "Ik was er niet voor de volle honderd procent bij." (p.144), "Hij ging niet mee naar school." (p.210).

Perspectief/tijd: opvallend

Het verhaal wordt verteld vanuit het perspectief van de omgekomen Dylan als ik-verteller. Dit geeft een merkwaardig effect: Dylan is observator, Griff krijgt dus geen stem om zijn verhaal te vertellen. Hierdoor valt zijn eenzaamheid meer op "hij verschuilt zich achter een 50 meter dikke muur" (p.233). Griff wordt indirect geschetst: als lezer moet je zelf zijn emoties aflezen uit zijn gedrag, mimiek en taal. Er wordt dus iets meer inspanning van de lezer gevraagd.

De gebruikte tijd is de verleden tijd, behalve hoofdstuk 24 (p.227) dat in de tegenwoordige tijd geschreven is. Hierin verhaalt de auteur de juiste omstandigheden van het auto-ongeluk.

Tips voor gesprek

- Vonden de jongeren het Dylan-perspectief de juiste keuze? Origineel?
- Je kan een aantal scènes proberen te herschrijven vanuit het perspectief van Griff. Is dit anders?
- Waarom zou "De ergste plek" (p.227) verteld worden in de tegenwoordige tijd? (Waarschijnlijk om te benadrukken dat Griff dit moment voortdurend herbeleefd, het blijft actueel.)
- Laat de jongeren vertellen over hun "Ergste Plek". Welke tijd zouden zij gebruiken?

Genre

"Een verre plek vlakbij" is een psychologisch realistisch jeugdboek rond een ernstig thema als rouwverwerking. Via Griffs verhaal lezen we hoe een leeftijdgenoot de plotse dood van ouders en broer verwerkt. Realistische jeugdauteurs menen dat over elk thema kan geschreven worden. Ted van Lieshout zegt hierover: alles kan, het gaat wel om de manier waarop. Ik moet zorgzamer zijn dan schrijvers voor

volwassenen, die ervan uit mogen gaan dat hun lezers ongeveer evenveel levenservaring hebben als zichzelf. Uit: Leesbeesten en boekenfeesten / Jan van Coillie (p,124).

Hayley Long maakt het donkere en moeilijke thema aanvaardbaar voor de jonge lezer door:

- o het magisch-realistische element van de dode Dylan die als engel het verhaal vertelt.
- o de onverwachte wending verleent het verhaal een zekere spanning. Je voelt als lezer dat er iets niet helemaal klopt. Je vraagt je af hoe de ware toedracht is. En als blijkt dat Dylan “er niet is” (p.223) grijpt je dat naar de keel als las je een ware thriller.
- o humor: de gezinsdialogen en woordspelingen verlichten de sfeer. Voorbeeld op pagina 162.
- o de tweede verhaallijn over Dylan en Matilda brengt ook een meer ontspannen sfeer.
- o het positief einde is belangrijk: Griff kan Dylan loslaten, hij gaat alleen verder. Zo is “Een verre plek vlakbij” een hoopvol boek: ook uit deze moeilijke situatie geraak je.

Tips voor gesprek

- Lezen de jongeren graag een ‘probleemboek’?
- Wat inspireert hen om een dergelijk boek te kiezen? Nieuwsgierigheid? Op zoek naar ontroering als ontspanning? Op zoek naar troost?
- Over welke thema’s hebben ze nog gelezen? Hebben ze een voorkeur? Ziekte, gameverslaving, pesten, echtscheiding?
- Is het terecht dat ze geschreven worden door volwassen schrijvers? Of is dit ‘vals spelen’ zoals Peter Buwalda onlangs schreef in zijn Volkskrant-column? (<https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/het-gaat-erom-dat-bol-com-ook-als-je-geen-kwijnende-dorpsboekhandel-drijft-een-vreselijke-tent-is~ba70da4f/>)

Titel/cover

De titel “Een verre plek vlakbij” verwijst naar:

- het droevige, maar hoopvolle lied van de Beach Boys: The nearest Fareway Place (p.85)
- Dylan die zich op een verre plek vlakbij bevindt: onbereikbaar want hij is in het dodenrijk maar toch dicht bij Griff
- Dylans verhaallijn waar de verre plek vlakbij verwijst naar de schuilplaats waar hij de prettige herinneringen aan Matilda ophaalt.

Tips voor gesprek

- Hebben de jongeren ook een ‘verre plek dichtbij’, een geheime schuilplaats al of niet reëel?

2. AAN DE SLAG

De subtitel van het boek is: “Een verhaal over liefde, verlies en loslaten”: de 3 hoofdthema’s.

Verlies en loslaten:

Soms hoor je iemand zeggen: “Afscheid nemen, daar kan ik absoluut niet tegen!”. Dat is een heel vreemde uitspraak; een leven hangt immers aan elkaar van afscheid nemen en verliezen. Als je daar niet mee leert omgaan, kan je bijna niet leven. Uit: Het boek van de troost/ Kolet Janssen & Rebekka Jonkers (Davidsfonds, 2007).

De kindertijd is alvast de eerste oefening in afscheid nemen:

- heimwee naar dingen: speelgoed, kleren
- heimwee naar plekjes: je klas, thuis als je op vakantie bent en omgekeerd, je land als je emigreert, je kamer als je verhuist
- afscheid nemen van huisdieren

En later: afscheid nemen van mensen: vriendjes, verliefdheden, vakantieliefdes, uit elkaar groeien, echtscheiding, afscheid van de kindertijd, van de studententijd, van het leven.

Tips voor gesprek

- Is de quote van Kolet Janssen herkenbaar voor de jongeren?
- Van wie of wat hebben zij al afscheid moeten nemen? Waarom? Welke gevoelens hadden ze hierbij?
- Kan je leren afscheid te nemen? Helpt een verhaal als “Een verre plek vlakbij”?

Het boek gaat specifiek over ‘afscheid van het leven’ misschien wel de moeilijkste vorm van verlies. Je kan als start voor een gesprek het gedicht voorlezen ‘Als je nou eens’ uit: Doodgewoon / Bette Westera en Sylvia Weve (ill.) (Gottmer, 2015). “Als je nou eens niet kon sterven...”.

Leven is groeien, bewegen en nadien verwelken, verslijten en doodgaan. Toch blijft het een aartsmoeilijke zaak met de dood om te gaan. Griff vindt troost in: huisdieren, muziek en mensen. Ook de tijd heelt.

Tips voor gesprek

- Waarin vinden de jongeren troost? Je kan brainstormen en een lijst aanleggen met alle ideeën, nadien kan je de lijst een kleurige toets geven. Starters kunnen zijn: iemand die zomaar naar je lacht, ook al ken je hem of haar niet... springen op de trampoline... hard hollen met de hond...
- Kunnen sociale media helpen bij verdriet? Hoe? Is er verschil van mening hierover?
- In het boek wordt dikwijls verwezen naar de tijd. “Tijd gaat voorbij.” (p.58), “De tijd tikte verder.” (p.219), “Kerstmis kwam en ging.” (p.186). Kan je geloven dat de tijd heelt als je verdriet enorm is?
- De organisatie Missing You organiseert rouwkampen voor jongeren, waar een troostplek is, een boosplek, maar vooral veel blijplekken. Kennen de jongeren dit initiatief? Denken ze troost te vinden bij lotgenoten? Zouden zij aan een rouwkamp deelnemen?

Geluk

Een verre plek vlakbij eindigt hoopvol: Griff heeft een nieuwe thuis in Wales, kent Powell en Hari.

In de slotalinea laat hij Dylan los, vanaf nu gaat hij alleen verder.

Door iets te verliezen kan je ook iets winnen: nieuwe vrienden, onverwachte uitdagingen. Zo bouw je ervaring op. Maar wat na het afscheid van iemand die je graag zag? Dit verlies gaat nooit over, je leert er enkel mee leven als een mooie herinnering. En, misschien ook dit: je begrijpt beter iemand die hetzelfde meemaakt, je kan er samen over vertellen.

Tips voor gesprek

- Hadden de jongeren dit einde verwacht? Wat vinden ze van Griff? Moedig? Zouden zij ook de kracht hier voor vinden?
- Discussievraag: kan je nog wel gelukkig zijn na een groot verlies?

Poëzie

Poëzie is de ideale literaire vorm om gevoelens te verwoorden. Dylan is genoemd naar de dichter Dylan Thomas (Wales, 1914-1953). Er wordt in het boek regelmatig verwezen naar zijn werk: “Ga niet te licht in die goede nacht” en “Clown in de nacht” (p.115). De goede nacht is een metafoor voor de dood. Het idee is dat oude mensen laaiend van woede de dood moeten weerstaan. Uit Clown in de nacht komt de zin: “tijd gaat voorbij”. Andere veel voorkomende thema’s zijn: een immens verdriet of een treurig verlangen.

Tips voor gesprek

- Laat de jongeren een gedicht of liedtekst schrijven en aan elkaar voorlezen. Welke gevoelens namen ze als uitgangspunt? Is er iemand die humor verwerkt?
- Hoe kan je verdriet verder nog uitbeelden? Welke kleur past hierbij?

VERDER LEZEN

- Een schitterende chaos / Claire Christian (Lemniscaat, 2018) over dood ouders.
- Een weeffout in onze sterren / John Green (Lemniscaat, 2012) over jongeren en ziekte. Ook verfilmd.
- Er zullen geen helden zijn / Anna Seidl (Clavis, 2015) dood door zinloos geweld.
- Niets aan de hand toch? Leren leven met verlies. / Lawina de Visser (Kok Utrecht, 2014).

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.